

Ribildin THE INFLUENCE OF MONEY

Di buk we Neimaya rayt pas di stori bɔt wan siti we nid wɔl. Na di stori bɔt wan pipul den we nid fɔ get layf bak. Na stori we wi fɔ stɔdi bikɔs i de tɛl wi wetin wi nid fɔ du fɔ mek wi go kontinyu fɔ get faya ɔ fɔ mek wi get faya bak fɔ Gɔd. As i de du dat, di buk we Neimaya rayt de wɔn wi se if wi get layf bak fɔ du big wok fɔ Gɔd, wi fɔ rɛdi! Setan go du ɔl wetin i ebul fɔ mek wi nɔ ebul fɔ du sɔntin. I go mek pipul den we kɔmɔt na do, pipul den lɛk Sanbalat, ɛn Tobaya, ɛn Geshɛm ɛn ɔl di wan den we de sɔpɔt den. I go yuz fɔ provok, tɔk, ɛn las las, i go yuz bɔdi we de agens wi fɔ tray fɔ mek wi fred fɔ mek wi nɔ du den wok.

Di bɛst we fɔ mek Setan nɔ ebul fɔ du big wok we Gɔd de du nɔto frɔm do bɔt na frɔm insay. Jɔs mek di wan den we de fala den fet densesf. Yu dɔn eva stɔp fɔ tink bɔt di nɔmba fɔ difrɛn difrɛn tin den ɛn difrɛns we Setan dɔn yuz fɔ mek Gɔd in pipul den nɔ get wanwɔd? Fɔ ɛgzampul, i dɔn yuz difrɛns bitwin difrɛn kɔlɔ den, difrɛn kɔlchɔ den, difrɛns pan di edyukeshɔn levul, di jɛnɛreshɔn den we de fet, ɛn jɔs lɛk ɔl wetin yu kin tink bɔt fɔ mek Gɔd in pipul den nɔ get wanwɔd. Bɔt wan pan di ol tin den we dɔn de bitwin Gɔd in pipul den na di difrɛns bitwin di jɛntriman ɛn di po pipul den. Infakt, a biliv se di lɔv fɔ mɔni dɔn stɔp mɔ wɔl fɔ Gɔd pas ɔl di et ɛn agens we di enimi de put togeda. Di lɔv fɔ mɔni dɔn ambɔg Gɔd in wok pas ɛni ɔda pawa we de na do we yu go kɔl. Wan pan di wɔndaful tin den bɔt layf na dat wi nɔ rili want Gɔd fɔ tɛl wi aw fɔ du am; na wit di eria fɔ faynans.

'Naw di man den ɛn den wɛf den mek big big kray agens den Ju brɔda den. Sɔm pipul den bin de se, wi ɛn wi bɔy pikin ɛn gyal pikin den bɔku. Fɔ mek wi go it ɛn kontinyu fɔ liv, wi fɔ get gren. ɔda wan den bin de se, wi de mɔtgej wi fam den, wi vayn gadin den, ɛn wi os den fɔ get tin fɔ it we angri de kam. Stil ɔda wan den bin de se, wi dɔn get fɔ lent mɔni fɔ pe di kin in taks pan wi fam ɛn vayn gadin den. Pan ɔl we, wi get di sem bɔdi ɛn blɔd lɛk wi kɔntri pipul den ɛn pan ɔl we wi bɔy pikin den gud lɛk den yon, yet wi fɔ put wi bɔy pikin ɛn gyal pikin den ɔnda slev. Sɔm pan wi gyal pikin den dɔn ɔlrɛdi bi slev bɔt wi nɔ get pawa bikɔs wi fam ɛn vayn gadin den na ɔda pipul den yon.' (Neimaya 5: 1-5) Dis kin bi di fɔs tɛm we den rayt bɔt di strayk we den dɔn strayk fɔ wok. 'Wi nɔ de bil di wɔl, wi de stɔp, ɛn wi dɔn get rial prɔblɛm.' Besik komplem:

1. Di land get bɔku pipul den pasmak. Den se wi get bɔy pikin ɛn gyal pikin naw ɛn rɛfyuji den de muf insay naw we di wɔl de go ɔp, den want fɔ bi pat na Jeruselem, ɛn i jɔs at fɔ get it bikɔs pipul den bɔku.
2. Wi de get fo mortgage wi haus fo get grain. Wi nɔ get wi prɔpati igen, ɛn bikɔs wi nid gren ɛn wi de go dɛt fo liv.
3. Wi get fɔ sɛl wi pikin den fɔ bi slev. Wi nɔ get tin fɔ it. Den dɔn tek wi prɔpati bikɔs wi get dɛt. Di wangren tin we lef na fɔ sɛl wi pikin den fɔ bi slev pas fɔ lɛ den angri wit wi.

A nɔ biliv se Gɔd want fɔ mek ɛvri wan pan in pikin den jɛntri pan tin den we de na di wɔl. I nɔ want bak fɔ mek den de na mɔni slev.

Di tin den we kin mek i apin:

1. Bad angri. A nɔ no if dray we na bin di prɔblɛm. A nɔ no di tin den we bin apin, bɔt angri bin de. Yu nɔ tink se i intrestin fɔ no se Neimaya bin get fɔ bil di tɛm we tin tranga? Neimaya bin get fɔ bil di tɛm we angri bin de.

Membra se di neks tēm we yu get fō du yu prichin wok we tin tranga. Nō whine bōt am, nō tink se Gōd nō de fō am jōs bikōs problem den de rawnd am.

2. Taks we den de pe. Den stil de onda Atazaksis in rul en so den stil get fō pe di kin in taks. (v. 4) Neimaya nō tōk wan wōd bōt fō tray fō pul di taks, nōto so? Skripchō mek wi nō klia wan se Gōd in pipul den fō du wetin den fō du fō rul. 'Gi Siza wetin na Siza in yon.'

3. Fō yuz pipul den fō du bad tin. Naw di Ju pipul den we bin jentri bin fō dōn veks pan da wōd de. Den bin fō dōn tōk se den jōs de bi gud biznesman den. Infakt, den bin fō dōn tōk se, 'Wetin mek, wi jōs de du gud! Wi de fen we fō pe wi brōda den.' Den bin de tōk se den de du gud to pipul den. Di tru tin na dat den bin de chaj bōku bōku interest evri ia en sōm pan di po pipul den we bin de na di Ju pipul den bin get fō sel den bōy pikin en gyal pikin den fō bi slev. "Wi de onli chaj di standad biznis praktis ret. Natin nō bad fō mek felo mek bōk, nōto so? Infakt, wi si se da ageold adage, 'di jentriman den de jentri mō en mō, en di po wan den de po mō en mō.' (Neimaya 5: 7) Na di jentriman den get di wok fō du.

Neimaya nō ebul fō du enitin bōt di angri—Gōd go get fō tek kia of dat. Neimaya nō go du enitin bōt di taks, bōt i go du sōntin bōt di eksplōyt. 'We a yeri den kray en den chaj ya, a bin veks bad bad wan.' (Neimaya 5: 6) Luk dat! Wetin mek i veks so? I bin rili bi kōmōn biznes we di pipul den bin de du. Yu de lent mōni, yu de chaj interest rey. So, if dem get fō sel dia pikin dem fō slev, na dia problem, nō bi mi. Rizin fō mek pōsin veks:

1. Di Ju pipul den we bin jentri bin de pwel Gōd in lō. Gōd bin dōn tōk se, 'If una lent mōni to wan pan mi pipul den we de wit una we nid ep, una nō tan lek pōsin we de lent mōni, nō tek interest.' (Eksodōs 22: 5) Na Gōd in lō se Izrelayt nō go ebul fō pe interest pan di mōni we i lent to in kōmpin Izrelayt we nid ep. Na dat na bin di lō. Nō ifs, ens en bōts! Den bin ripit am na Levitikōs en bak insay Ditarōnōmi 23: 19-20 'Nō pe yu brōda interest, ileksef na mōni o it o enitin we go mek yu get interest. Yu kin pe forina interes, bōt nōto brōda Izrelayt. So dat PAPA GōD we na yu Gōd go bles yu na di land we yu de go fō get.' Naw, yu nō go ondastand di difrens. Bōt Gōd se, 'A de mek wan rili speshal ikōmik sistem bay wilful. Wan tin na dat, a de tēl yu se yu nō fō wok di de we mek sevin. A want mek di wan ol wōl notis se yu kin jōs tek am izi. Yu de rest, yu rilaks, en yu de prez mi. A wan mek di wōl notis se yu nō de ivin chaj interes to yu yon brōda. Dōn a de bles una pas ol den oda neshōn den de. Den go sidōm en se, 'Aw na di wōl yu de fenōt dat?' I go mōs bi se na di pawa we wan Gōd we rili wōndaful get. Den go so rili gud en yet den go get di big big ritōn pan ol di pipul den. Na dat na bin di lō!

Ondred ia afta den dōn rayt da lō de, di Ju pipul den nō bin de pe atenshōn to am. Neimaya bin veks bikōs den bin de pwel Gōd in lō,

2. Den bin de du bad to Gōd in pipul den bak. Na jōs fō jōs yuz di Golden Rul bad bad wan. Neimaya bin nō se i nō go du bēte fō bil wōl fō protēkt di pipul den frōm di enimi den if di enimi den de insay. Neimaya bin veks bikōs i bin nō se Gōd veks. So, wetin i de du?

I se, 'A bin tink bōt den na mi maynd.' (v. 7) I nō jōs de veks wantem wantem en go blo stim. I fala di advays we Jems en Pōl bin gi 'Lē olman fō yeri kwik, nō fō tōk, en fō veks kwik.' (Jems 1: 19) 'Una veks en nō sin.' (Lēta Fō Efisōs 4) I nō kin veks kwik, i kin veks kwik en nō kin sin. I kin stōp en tink bōt di best tin fō du. "A bin de tink bōt den na mi maynd en afta dat a bin de aks di bigman den en di bigman den. A bin tēl den se una de aks una yon kōntri pipul den fō get mōni. So, a kōl wan big mitin fō dil wit den en se, 'As fa as i pōsibul, wi dōn bay bak wi Ju brōda den we den bin sel to di Jentayl den. Naw yu de sel yu brōda den nōmō fō mek den sel den bak to wi.' Den bin kwayet bikōs den nō bin ebul fō fen natin fō tōk.' (v. 7-8) Yu si wetin Neimaya de tōk bōt di problem? I se, 'We wi kam bak ya fō bil dis wōl bak wan pan di tin den we wi bin want fō du na fō fri wi yon brōda den, en so wi bay bak di wan den we bin dōn bi slev. Naw bikōs of di lod we yu de put pan yu kōmpin kōntri pipul den, den de get fō

səl den pikin den bak to den fōrina den ya en naw wi go get fō bay den bak bak.' Notis di end pan vas 8, den no bin ebul fō tōk natin bikōs na tru. Na di tru tin! Nō ekskyuz, nō difens. Kōrekt akshōn:

1. Stōp fō pul di usuri. 'So, a kōntinyu fō tōk. Wetin yu de du nō rayt. Yu nō tink se yu fō waka wit fred fō wi Gōd fō avōyd fō mek wi enimi den we noto Ju? Mi en mi brōda den en mi man den de lent di pipul den mōni en tin fō it bak, bōt lē den stōp fō pe fō di mōni we den de pe den.' (v. 9-10)

Neimaya se, 'Una de du wetin Gōd want bay wilful.' Di isyu ya nōto interest rēyt, di isyu ya na yu nō intres pan Gōd in wōd. 'Yu nō fō waka wit fred fō Gōd?' i aks am. Wan pan di big tēmteshōn den we de na eni jēnereshōn na fō alaw di jentriman en di wan den we get pawa pan Gōd in pipul den fō liv ausayd wetin i want en jōs lef am fō rayd bikōs wi de fred. Wi kin chenj dat to "yu nō fō waka wit fred fō di wan den we jentri?"

Dat noto bin Neimaya in maynd. Neimaya bin memba dis wan impōtant tin we wi ol nid fō memba. I memba se na ol Gōd in mōni. I memba se na Gōd get di kaw den we de na wan tawzin il den. Neimaya bin no usay di pawa de en i nō go wink pan di sin we di wan den we nō obe Jiova bay wilful ileksef den bank akaun saiz.

Sōm pipul, we den si pōsin de du sōntin we nō rayt, den kin tempt fō kōd, advays, mēn, ol luk di oda we. Den nō bin want fō rōnawe pan den ol mek den kray. Wi Gōd nō kin gladi we wi tek wi tēm fō dil wit bad tin da we de. "Brōda den, if pōsin sin, una we de na Gōd in yay fō gi am bak saful wan. Bōt wach yusef, ol yusef go tempt." (Leta Fō Galeshya 6: 1) Bōt bōku pan wi kin se, 'Luk, yu nō se i nō fayn, a nō se i nō rayt, Gōd nō se i nō rayt, so jōs stōp am! Jōs lef fō du am!' We wi mek plan fō lōng tēm fō dil wit bad tin, wi kin set wisef fō mek wi nō get gud abit den.

Yu giv eni wan long enof en dem go fain we fō rationalize se enitin we dem de du na rait. Di san

fō tēm go erode di fayn edj fō Gōd in sōd, en wi go wallow insay wi sin. Neimaya bin no se tēm nō de fō mek wan kōmishōn ol kōmiti fō kam wit sōlv. Na tēm fō step ol en ol di kaw in ol en jōs se, 'STCP'! I nō rayt!

2. Mek i rayt. 'Gi bak to den wantēm wantēm den fil, den vayn gadin, oliv tik en os en bak di usuri we yu de chaj den. Di ondred pat pan di mōni, gren, nyu wayn en ol.' (Neimaya 13: 11) I se a want mek yu gi bak wetin yu tek we mek yu nō fala Gōd in lō bay wilful. Fō ripent, wi nid fō rayt di bad tin enitēm we dat pōsibul. Yu memba di stori bōt Zakōs? I bin de gēda taks en wi nō get wan dawt fō se i bin de tek mōni we i nō fō dōn tek. I deklare se, a go gi bak 4 tēm to di wan den we a dōn du bad en af pan wetin lef, a go gi to di po pipul den en Jizōs tēl am se, 'Tide, sev dōn kam na dis os.'

3. Mek wan prōmis. 'Wi go giv am bak dem se and wi nō go dimand enitin mo from dem.' Wi go du wetin yu se. Dōn a kōl di prist den en mek di bigman den en di bigman den swē fō du wetin den bin dōn prōmis.' (Neimaya 5: 12-13) We yu dōn stōp en mek am rayt, yu nid fō mek prōmis fō lef fō du am. Neimaya bin mek den bigman den ya tōk na pōblik fō sho se den want fō du wetin rayt. I bin valyu da tēm de en i valyu jōs lek aw i valyu tide. I nō min se wi nō go eva fōdōm pan tēmteshōn igen, bōt i de se na mi absolyut intent fō mek i nō apin igen.

4. Mek yusef bi egzampul fō yusef. Den bin pik Neimaya fō bi gōvno fō Juda. (v. 14) Di gōvno den we bin de bifo bin dōn put den ebi ebi lod den ya pan di pipul den. (v. 15) Neimaya bin du difren we. I nō bin ivin tek salari. I se i nō go tek di mōni we den gi am fō di kij in tebul. 'Bōt pan ol dat, a bin stil de fid evride fō wan ondred en fifti Ju pipul den en oda wan den we kōmōt na di eria den we de rawnd.' (Neimaya 5: 17-18)

I se a jōs du dat fō misef. I nō du dat fō bost, bōt i jōs du am fō se a de mek misef egzampul fō pōsin we get fri-an en we get fri-an en we nō de yuz oda pipul den. I mek insef bi egzampul.

Prinsipul den:

1. I izi fɔ kɔndem pas fɔ kɔnfrent. Na chalenj fes to fes fɔ tɛl di pɔsin we de sin fɔ lef fɔ sin. Wi sabi pipul den we nɔ de liv akɔdin to Gɔd. A nɔ de tɔk bɔt pipul den we jɔs de fɔdɔm pan temteshɔn. Sɔm pipul den kin se, 'le di wan we nɔ get sin, trowe di fɔs ston.' A nɔ de tɔk bɔt wi ɔl we de stres evride, fɔdɔm, ripent en wi de kɔnfes en bay Gɔd in gudnes de kam bak. A de tɔk bɔt pipul den we de spit na Gɔd in fes. Den no am, wi no am, en Gɔd no am. We wi nɔ tɔk natin, dat de mek den pwel den layf en mek pipul den de tɔk bad bɔt Gɔd in nem. I izi fɔ tɔk bɔt pipul den we wi tink se de du bad pas fɔ kɔnfrent; bɔt, wi de sin agens den en Gɔd.

Bak in 1894, di Baltimore Orioles bin de ple di Boston Red Sox na Boston. John McGraw bin ple fɔ di Baltimore Orioles. Sɔntem yu dɔn yeri bɔt am. I bin go bifo fɔ bi fambul manija leta, bɔt i bin get fet wit di tɔd besman we kɔmɔt na Boston. Di fet bin go bifo en di bench den klia en big big fet bin de. Den fait brok out fo stands and di fans bigin fait, i ivin spil ova insaid di fild. Somhow, fo midst of dat melee faya stat and bon di stediom to graun. Infakt, bifo den ebul fɔ kɔntrol am, i bin bɔn 107 bildin den na di dawtaun na Boston. ɔltin bigin we tu man den fet en nɔbɔdi nɔ se, 'Stɔp Am.' Na so sin de wok. Di Baybul nɔ go ebul fɔ apin usay den nɔ de pe atenshɔn to sin.

2. I izi fɔ tɔk bɔt sin pas fɔ kɔrekt am. I izi fɔ kɔnfes bad pas fɔ mek den drɛb yu fɔ chenj am fɔ betɛ. Di wɔd 'ripent' min 'tɔn.' I min fɔ tɔn 180 digri. I min fɔ chenj dairekshɔn en as yu de chenj dairekshɔn, yu de go bak en mek am rayt. If yu gilty fɔ gɔsip, stɔp fɔ tɔk. Tɔn en aks fɔ padi fɔ di wan den we yu dɔn ɔfend. Ritrakt wetin den nɔ fɔ dɔn tɔk. If yu gilty fɔ ful, stɔp, tɔn rawnd en gi bak wetin yu dɔn ful to di wan den we yu dɔn ful. Nɔ misɔndastand. A rili gladi fɔ we a kɔnfes sin. I nɔ izi fɔ kɔnfes en di fɔs tin we yu fɔ du fɔ tɔn rawnd, fɔ ripent, na fɔ kɔnfes. Bɔt i kin tek mɔ.

I tek kɔrej, kɔnvikshɔn, en akauntabiliti. Na dat mek Neimaya mek den bigman den en bigman den de mek prɔmis bifo ɔl den pipul den de. Yu nid pipul we lek yu we yu trɔst fɔ se dis na di sin we a de stres wit. A wan mek am rayt bay Gɔd in pawa en in speshal gudnes. Yu go aks mi fɔ ansa? A tink se na dat na di men tin we de na Jems 5: 16 bɔt fɔ kɔnfes una sin to una kɔmpin.

3. I izi fɔ de wit di program pas fɔ pe atenshɔn pan pipul den. Chɔch wok ɔ program na lek dɔti wɔd. Mek a tel yu somtin, program dem worthwhile. Den rili wɔndaful. We wi go bak to Neimaya, chapta 3, ɔganayzeshɔn rili impɔtant fɔ Gɔd in wok. Bɔt program den kin yus nɔmɔ as den de benifit en bles pipul den. Neimaya bin biliv se dis bildin program get valyu, nɔto so? Mɛmba se di tretin we sɔm pan di wokman den bin de tretin fɔ kil, wetin Neimaya se? 'Di program nɔ go stɔp. Wi go wok wit spia na wan an en shovel na di ɔda an. Mek wi kɔntinyu fɔ go bifo.

Nɔbɔdi nɔ go stɔp wi fɔ bil dis wɔl.' Wetin du? Na bikɔs i bin no se na dat betɛ fɔ di pipul den. If den bin de fred en paralayz bikɔs den bin de fred, dat na di wɔs tin we go apin to den.

Bot konstrakshon fo di wol stop bikos of di pipul dem grievans. Neimaya bin kɔl mitin bikɔs di wan tin we go mek den nɔ ebul fɔ bil di wɔl bak na fɔ mek pipul den fil bad. Yu at de at fɔ di tin den we de brok Gɔd in at? Yu de fil bad fɔ wetin de mek Gɔd fil bad? Yu de fil bad bikɔs ɔf sin?

Di Masta de invayt yu fɔ kam to am, put yu trɔst pan am en obe in Wɔd. AG Lɛsin #1330 Septemba 7, 1997 na Steve Flatt

Nem _____

Adres _____

Siti _____ Stet _____ Zip _____

Imel adres _____ Fon _____

Entay aw yu ondastand di lesin mesej en yu kwestyon den o

koment den. Send den to di instrakta we de dorj ya.

_____

_____

_____

_____

_____

Instrakta Infomeshon

Nem _____

Adres _____

Siti _____ Steyt _____ Zip _____

Imel adres _____